

VAAROJEN VAELLUS -ESISELVITYSHANKE

LOPPURAPORTTI

Loppuraportin sisällysluettelo

1. *Hankkeen toteuttajan nimi*
2. *Hankkeen nimi ja hanketunnus*
3. *Yhteenveto hankkeesta*
4. *Raportti*
  - 4.1 *Hankkeen tavoitteet*
    - a. *Ylemmän tason tavoitteet*
    - b. *Hankkeen tavoitteet*
  - 4.2 *Hankkeen toteutus*
    - c. – *Toimenpiteet*
    - d. – *Aikataulu*
    - e. – *Resurssit*
    - f. – *Toteutuksen organisaatio*
    - g. – *Kustannukset ja rahoitus*
    - h. – *Raportointi ja seuranta*
    - i. – *Toteutusoletukset ja riskit*
  - 4.3 *Yhteistyökumppanit*
  - 4.4 *Hankkeen tulokset ja vaikutukset*
5. *Esitykset jatkotoimenpiteiksi*
6. *Allekirjoitus ja päiväys*
7. *Liitteet*

1. Hankkeen toteuttajan nimi

Hankkeen toteuttajana toimi Tervolan kunta.

Hankkeen vastuuhenkilönä toimi Mika Simoska.

Hanketyöntekijänä toimi Petri Törmänen.

2. Hankkeen nimi ja hanketunnus

Hankkeen nimi ja numero: Vaarojen vaellus, 18/103-2011/52

3. Yhteenveto hankkeesta

Esiselvityshankkeessa selvitetiin mahdollisuudet 70 km, lihasvoimin, kuuden vaaran kautta, kuljettavan vaellusreitistön toteuttamisesta Kemijoen länsipuolella Tervolassa.

4. Raportti

4.1 Hankkeen tavoitteet

a. Ylemmän tason tavoite on maaseutualueiden elämänlaadun ja maaseudun elinkeinoelämän monipuolistaminen Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2007-2013 avulla.

b. Hankkeen tavoitteena on suunnitella Tervolaan laadukas ulkoilureitistö palvelemaan alueen asukkaita, matkailijoita ja muita alueen toimijoita. Hankkeen konkreettisena tavoitteena on selvittää edellytykset itä-länsi suuntaisesti kulkevan Vaarojen vaellus- nimisen reitistön rakentamiseen. Edellytykset selvitetään maanomistajia haastatteleamalla ja lupakyselyllä sekä tekemällä reitin käyttötarveselvitys. Reitti suunnitellaan kartta- ja maastotyönä yhdessä reitti-asiiantuntijan kanssa. Reitin varustelun, huollon ja turvallisuustekijöiden suunnittelu sekä kotimajoitusmahdollisuuksien selvittäminen.

4.2 Hankkeen toteutus

c. – Toimenpiteet

Hanke aloitettiin suunnittelu- ja karttatyönä. Suuntaa antavana pohjana käytettiin aiemmin laadittua hahmotelmaa vaarojen välisestä rengasmaisesta reitistä. Alustavaa suunnitelmaa reitistä linjattiin mm. Sinijokivartistet ry:n Pirjo Hedmanin kanssa. Hankkeen kuluessa haastateltiin alueen tuntevia paikallisia ihmisiä sekä maanomistajia. Alusta lähtien mukana oli suunnitelma myös ratsastukseen soveltuvasta reitistä, josta käytiin keskusteluja Ammattiopisto Lappian Louen maatalouspuolen ja Tervolan ratsastajat ry:n kanssa. Maastokäynneillä tarkastettiin maaston soveltuvuus laadukkaan reittilinjauksen tekemiseen. Kriteereinä olivat alueen vetovoimatekijät, maaston kulkukelpoisuus, vaihtelevuus ja mielenkiintoiset kohteet matkan varrella.

Lapin ELY-keskukselta (Ympäristö ja luonnonvarat –vastuualue) pyydettiin selvitys reitille mahdollisesti osuvista uhanalaisista lajeista.

Maastokäynneillä vastaan tulleet mielenkiintoiset ja näyttävät kohteet valokuvattiin. Kuvia esitettiin hankkeen infotilaisuuksissa. Valokuvia hyödynnettiin myös hankkeesta kertovissa lehtijutuissa sekä hankkeen esitteessä, jota käytettiin mm. kuluttajakyselyssä ja maanomistajille suunnatussa lupakyselyssä. Valokuvia lähetettiin pyynnöstä myös YLE Perämeren uutisiin.

Hankkeelle luotiin Facebook- ja www-sivut ja sivujen osoitteita jaettiin mm. hankkeen tiedotustilaisuuksissa sekä lehtijutuissa paikallisessa lehdessä. Lisäksi hanke on osallistunut Teema -hankkeen järjestämään Tervolan kunnan luonto- ja matkailuhankkeiden sekä Meri-Lapin matkailuyhdistyksen yhteiseen infotilaisuuteen 21.11. Varejoen ja Louen kyläyhdistyksen kanssa järjestettiin kevään aikana kaksi infotilaisuutta.

Alkukevään aikana Ramk:n opiskelija Marianne Koivuranta, matkailun koulutusohjelmasta, tuli hankkeeseen syventävään harjoitteluun toteuttamaan kuluttajakyselyä kuntalaisille sekä matkailutoimijoille.

Maanomistajille laadittiin kirje ja kysyttiin halukkuutta antaa lupa reitin menemiseen kiinteistön mailla. Hankkeen aikana käytiin neuvotteluja reitin varrella olevien maanomistajien kanssa puhelimitse, sähköpostitse sekä maanomista-

ja tavaten. Vaihtoehtoisia reittejä kartoitettiin, jos alkuperäinen suunnitelma reitistä katkesi.

Maanmittauslaitokselta pyydettiin niiden maanomistajien yhteystietoja, joiden tiedot kartta- ja kiinteistöjärjestelmässä olivat puutteelliset.

Tuuliwatti Oy:lle lähetettiin kirje koskien mahdollista yhteistyötä tuulivoimapuiston alueella. Alueen riistanhoitoyhdistykselle, metsästysseuroille ja metsästäjille lähetettiin tiedotuskirje. Liikennevirastosta tiedusteltiin radanyhtymämahdollisuutta tasoristeysten kohdalta moottorikelkalla ja latuhöylällä.

Joidenkin maanomistajien ja metsästäjien epäluuloja hanketta kohtaan pyrittiin vähentämään tiedotuksella infotilaisuuksissa ja paikallisessa lehdessä.

d. – Aikataulu

Hanke alkoi 1.11.2011. Hanketyöntekijän työsuhde alkoi 1.11.2011 ja työsuhde päättyi 31.12.2011. Hankkeen aikataulua ja kestoja jouduttiin muuttamaan sydäntalven haastavien olosuhteiden vuoksi, jolloin ei ollut järkevää tehdä maastotöitä. Hankkeeseen tehtiin jatko- ja muutoshakemus joulukuussa 2011 sekä toukokuussa 2012. Hanketyöntekijän työsuhde jatkui 15.2.2012. Kevään aikana toteutettiin mm. lupakysely maanomistajille. Osa maanomistajista vastusti reitin kulkua maidensa läpi ja suunniteltu reitti katkesi useasta kohtaa. Kevään ja kesän aikana noille osuuksille pyrittiin suunnittelemaan vaihtoehtoisia reittejä. Hanke päättyi 31.7.2012.

e. – Resurssit

Hankkeen rahoittajana toimii Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Kunta on mukana rahoittamassa hanketta 30 prosentin osuudella toteutuneista kokonaiskustannuksista.

f. – Toteutuksen organisaatio

Hanketta hallinnoi Tervolan kunta. Hanketta toteuttamaan palkattiin hanketyöntekijä. Kirjanpidosta vastasi Tervolan kunnan pääkirjanpitäjä.

g. – Kustannukset ja rahoitus

Hankkeen hyväksytty kustannusarvio on 25 000 €.

Rahoitukseen haettiin muutosta kaksi kertaa jatko-/muutoshakemuksissa, kokonaisrahoitussumman pysyessä alkuperäisenä.

Elinkeinojen kehittämishanke

EU+valtio	17 500 €
EU-osuus	11 250 €
Valtion osuus	6 250 €
Tervolan kunta	7 500 €
Kokonaisrahoitus	25 000 €

Toteutuneet kustannukset olivat 24 628,17 €

h. – Raportointi ja seuranta

Raportointia ja seurantaa tehtiin jatkuvasti hankkeen edetessä.

i. – Toteutusoletuksien ja riskien

Suurimpia riskejä hankkeen toteutumiselle oli rahoituksen saaminen hankkeelle ja aikataulussa pysyminen hankkeen myöhäisestä alkamisajasta johtuen. Myöhäisestä alkamisajankohdasta ja talven haasteellisista olosuhteista johtuen hankkeen toteutusaikaa jouduttiin pidentämään.

Toinen suuri riski oli, että alueen maanomistajat ja asukkaat suhtautuvat hankkeeseen kielteisesti. Tämä riski toteutui osan maanomistajista vastustaessa hanketta ja/tai kieltämällä maidensa käytön muista syistä. Maanomistajien kanssa käydyt neuvottelut ja vaihtoehtoreittien kartoitus veivät alkuperäistä suunnitelmaa enemmän aikaa ja hankkeen toteuttamisajalle haettiin jatkoa heinäkuun 2012 loppuun.

4.3 Yhteistyökumppanit

Hankkeessa on tehty yhteistyötä Tervolan ratsastajat ry:n, Sinijokivartiset ry:n, Ammattiopisto Lappian Louen toimipisteen, ELY-keskuksen (Ympäristö ja luonnonvarat –vastuualue), Metsähallituksen, Maanmittauslaitoksen, Liikenneviraston, Tuulivatti Oy:n, Tornatorin, Metsä-Groupin, riistanhoitoyhdistyksen, alueen metsästysseurojen ja matkailuyrittäjien, TEEMA-hankkeen, Peräpohjolan ulkoreitistöt-hankkeen, Esteetön Kätkä-hankkeen, Tervolan kunnan eri hallintokuntien sekä Keminmaan kunnan kanssa. Paikallisilta asukkailta on tullut tietoa ja kartta-aineistoa maastosta ja ulkoilureiteistä.

4.4 Hankkeen tulokset ja vaikutukset

Yleistä tietoa maastosta ja toiminnasta.

Tervolan vaarat ja alueen vesistöt, joet ja lammet sekä avosuot suunnitellun reitin varrella ovat mielenkiintoisia ja antoisia käyntikohteita. Vaarojen väliset maat ovat suureksi osaksi märkiä, entisiä ojitettuja soita, jotka on otettu talousmetsäkäyttöön. Siellä täällä risteileville kuiville kankaille on yleensä rakennettu tie, mikä rajoittaa ulkoilureitin linjausta.

Pääasiassa soilla kulkevien talviteiden käyttöä reitistöllä rajoittaa tarve rakentaa niihin pitkospuut, jotka haittaisivat talviteiden varsinaista käyttötarkoitusta. Vaarojen rinteillä on paikoin isoja louhikoita, jotka ovat näyttäviä mutta reitin

vetäminen niiden välitse on haastavaa ja vaatisi usein portaita, kaiteita ja pitkosia. Tällaista maastoa suunniteltiin otettavaksi reitille harkiten.

Metsäautoteitä hyödynnettiin ulkoilureitillä silloin, kun ne olivat tarpeeksi pieniä ja näyttivät olevan vähäisellä käytöllä. Leiveitä ja ”liian” hyväkuntoisia, soritettuja metsäautoteitä pyrittiin välttämään kävelyreiteillä mahdollisuuksien mukaan, jotta maisemat ja ulkoilukokemus reitillä pysyisivät luonnonläheisinä. Ratsastusreittiä suunniteltaessa em. teitä pyrittiin sen sijaan käyttämään hyväksi.

Reitistöä suunniteltiin kartta- ja maastotöinä paikallisten, aluetta tuntevien ihmisten myötävaikutuksella. Suunnittelussa pyrittiin löytämään reittivaihtoehto, joka kulkisi vaarojen välillä vaihtelevissa, kulkukelpoisissa ja mielenkiintoisissa maisemissa ja josta löytyisi vetovoimatekijöitä riittävän tiheään (KARTTA 0). Helmi-maaliskuun 2012 aikana toteutettiin suunnitellun reitin perusteella kuluttajakysely kuntalaisille ja matkailutoimijoille, jonka palaute oli pääosin positiivista. Kuluttajakyselyn yhteenveto liitteenä.

Palstat lähellä kuntakeskusta ovat hyvin pirstaleiset. Kiinteistöt voivat olla jopa usean kilometrin pituisia leveyden ollessa 50 m. Pirstaloituneet palstat nostivat maanomistajien määrän suureksi. Lupakyselyitä maanomistajille lähetettiin 258 kpl. Lisäksi osalta maanomistajista kantaa kysyttiin puhelimitse. 25 maanomistajaa vastusti neuvottelujen jälkeenkin reitin kulkua maidensa läpi. Uusia reittivaihtoehtoja kartoitettiin 15 paikassa, joista osalle saatiin alustava toteutuslupa. Osa reitin vetovoimatekijöistä katosi maanomistajien kieltäessä näiden kohteiden hyödyntämisen, eikä reitin vetäminen alueelle ollut enää mielekästä. Reittiosuuksista ja vaihtoehtoreiteistä on laadittu erillinen selostus. Hankkeeseen epäillen tai kielteisesti suhtautuvien maanomistajien kanssa käytyjen neuvottelujen perusteella yhteistyöstä kieltäytymisen syiksi nousivat:

- Aikomus jättää kiinteistö sellaisenaan tuleville polville.
- Aikomus myydä kiinteistö. Pelättiin reitin vaikeuttavan kiinteistön myyntiä.
- Reitin koettiin kulkevan liian lähellä asutusta.
- Reitin koettiin häiritsevän työajoa viljelysteillä tai metsäautotiellä.
- Pelko siitä, että reittiä aletaan käyttää luvatta mönkijällä ajoon.
- Pelko siitä, että reitistö lisää metsäpalon riskiä alueella.
- Pelko siitä, että reitistön vetäminen metsästysalueelle aiheuttaa jossakin vaiheessa onnettomuuden tai läheltä piti tilanteen, jonka johdosta metsästystä rajoitettaisiin.
- Haluttomuus antaa itse rakennettua metsäautotietä reitin pohjaksi. Pelko siitä, että reitti ja reitillä liikkujat haittaisivat metsänhoitotöitä.
- Periaatteellinen vastustus henkilökohtaisista syistä ja haluttomuus neuvotteluihin.

Vaarojen vaellus –esiselvityshanke, loppuraportti

Osasyynä vastustuksen nousemiseen voidaan pitää lähestymiskulmaa, joka hankkeen tiedottamisessa alussa otettiin: Kartalla pitkälle suunniteltu reitistö levähdyspaikkoineen, esite ja alueen maisemakuvat saivat toisaalta aikaan myönteistä ilmapiiriä hankkeen ympärillä, mutta esitteessä mainittu ”vaellusreitistö”, yhdessä pitkälle vietyjen suunnitelmien kanssa, vei joidenkin maanomistajien mielikuvan mahdollisesti reittiin, joka rajoittaisi alueen metsän- ja maankäyttöä. Jälkikäteen ajatellen ilmaus ”merkitty patikkapolku” olisi luultavasti kertonut hankkeen tavoitteen selkeämmin ja vähentänyt virheellisiä tulkintoja. Lisäksi maanomistajille menneessä sopimusmallissa mainittu reittiuran leveys, joka oli mitoitettu myös ratsastuskäyttöä ajatellen, vahvisti tätä käsitystä. Myös maininta mönkijällä suoritettavasta huoltoajosta aiheutti epäluuloja. Em. mielikuva reitistä pysyi ennallaan myöhemmästä tiedottamisesta ja neuvotteluista huolimatta.

Olemassa olevat ulkoilureitit rakenteineen otettiin huomioon suunnitelmissa. Reitistön varustelua, huoltoa ja turvallisuustekijöitä huomioitiin reittisuunnitelmaa tehtäessä. Reittiasiantuntijaa ei käytetty reitillä, koska yhtenäiselle reitille ei toukokuuhun mennessä ollut löytynyt edellytyksiä. Kotimajoituksen järjestämismahdollisuudet pidettiin esillä hankkeen tiedottamisessa mutta kiinnostus oli tässä vaiheessa vähäistä.

Maastokäynneistä piirrettiin gps-laitteen avulla jälkiloki. Reitistöjen jälkiloki on tallennettu GPX formaatissa ja sitä voidaan hyödyntää mahdollisessa tulevaisuudessa reitin suunnittelussa ja toteutuksessa. GPX-jälki siirrettiin Tervolan kunnan karttaohjelmaan, jonka avulla tehtiin tulostettavat kartat ja selvitettiin maanomistajat. Karttaohjelman tiedostot on tallennettu ja niitä voidaan hyödyntää mahdollisissa jatkosuunnitelmissa.

Laadukkaalle, 70 km pitkälle ja yhtenäiselle ulkoilureitistölle ei ole tässä vaiheessa edellytyksiä. Reitistöä on mahdollista toteuttaa lyhyempinä osuuksina. Maanomistajien alustavan suostumuksen saaneista, toteutuskelpoisista reitiosuuksista on laadittu erilliset kartat ja listat reitille osuvista maanomistajista.

5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Koska suurin osa maanomistajista ja alueen asukkaista suhtautuivat reitti-hankkeeseen myönteisesti mutta yhtenäiselle 70 km vaellusreitistölle ei löytynyt tässä vaiheessa edellytyksiä, keskitytään jatkotoimenpide-esityksissä olemassa olevien ulkoilumahdollisuuksien ja –reittien monipuolistamiseen ja pidentämiseen. Olemassa olevien reittien kunnostus ja jatkaminen tukevat ja edesauttavat luontevasti jatkossa mahdollisesti perustettavaa pitkää reittiä.

Paakonkarin laavu

Opasteet Paakonkarin laavulle ovat lahonneet ja/tai kadonneet. Laavulle pääsee Siltatieltä erkanevaa Paakontietä pitkin. Suunnitellun reitin vetäminen Paakontietä pitkin aiheutti vastustusta. Reitti voisi tehdä mutkan myös Kemijoen rannassa, maat omistaa pääosin kunta ja Kemijoki-yhtiö. Koska laavu on olemassa ja laavulle kuljetaan tietä pitkin jokamiehenoikeudella, ei suunniteltu reitti merkitsemisineen toisi merkittävää lisäarvoa. Sen sijaan olemassa olevaa opastusta laavulle kannattaisi parantaa ja laittaa ensimmäinen opaste jo Siltatien ja Paakontien risteykseen. Opasteiden avulla reittiosuus on mahdollista yhdistää, Siltatiellä olemassa olevaa kevyenliikenteen väylää pitkin, Tervakuksa-Törmävaara patikkapolkuun.

Paakonkarin laavua kannattaisi harkita muutettavaksi esteettömäksi laavuksi.

Varevaaran tuulipuisto

Tuuliwatti Oy:ltä kysyttiin heidän kiinnostustaan tehdä yhteistyötä ja hyödyntää Varevaaran tuulipuistoa esittelypuistona. Ehdotus herätti kiinnostusta mutta Tuuliwatti jäi odottamaan tarkempia suunnitelmia. Esittelypuistoideaa voisi olla hyvä viedä eteenpäin esim. yhdistäen sen Varevaarassa olemassa olevaan kyläyhdistyksen rakentamaan valaistuun kuntorataan ja laajentamalla siitä eteenpäin tarpeen mukaan. Tervolaan saataisiin Nelostien varteen yksi mielenkiintoinen pysähtymispaikka lisää.

Tervakuksa-Törmävaaran kota, patikkapolku.

V. 1997 rakennettu patikkapolku kaksine siltoineen tulisi kunnostaa. Kunnan ja maanomistajien yhteistyötä rumpusillan aikaansaamiseksi Ruonanojaan kannattaisi viedä eteenpäin. Nykyinen puusta rakennettu kevytrakenteinen silta on kostean maan peittämä ja sen lahotessa siitä voi tulla turvallisuusriski. Toinen silta olisi uusittava joka tapauksessa (kuvassa).

Kivikylästä lähtevä Törmävaaran huipun ja kodan kautta kulkeva rengasmainen kesä- ja talvireitti, n. 8 km (KARTTA 1)

Kivikylästä Törmävaaran kodan ja vaaran huipun kautta takaisin mutkittelevaa kesä- ja talvireittiä kannattaisi harkita toteutettavaksi hienojen maisemien takia ja alueella olemassa olevien ulkoilumahdollisuuksien lisäämiseksi. Alueen maanomistajat suhtautuvat hankkeeseen ja reittisuunnitelmaan pääosin myönteisesti ja osa ehdollisesti (Ruonanojan sillan uusiminen).

Ruuttulammen rengasreitti n. 5,5 km (KARTTA 2)

Rengasreittiä Kätkäjärveltä Louepaloon kartoitettiin maastokäynneillä ja nyt tutkinta on käynnissä myös Metsähallituksen toimesta. Alueella on Ruuttulammen luonnonsuojelualue ja reitti kulkisi sen läpi vanhaa polkua pitkin ja suojelualueen reunaa pitkin takaisin. Tämä rengasmainen reitti olisi hyvä lisä Kätkävaaran reitistöön. Reitin varrelle osuu kaksi muuta maanomistajaa: Ammattiopisto Lappia sekä yksityinen maanomistaja. Nämä suhtautuvat hankkeeseen myönteisesti.

Kätkävaara-Mustamaa-Kaivoskangas-Luppovaara patikkapolku, n. 16 km. (KARTTA 3)

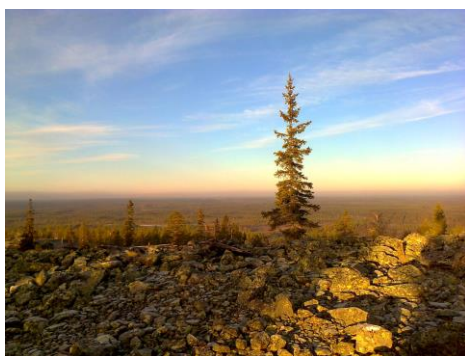
Kätkävaarasta Mustamaan ja Kaivoskankaan kautta Luppovaaraan menevää reit-tiosuutta kannattaisi harkita perustettavaksi. Alueen maanomistajat ovat antaneet alustavan suostumuksen patikkapolulle. Metsähallitus suhtautuu hankkeeseen myönteisesti. Reittiosuus olisi hyvä lisä

Kätkävaaran reitistöön.

Kätkävaara - Kätkävaaran Luontokeskus pistoreitti Kätkävaaran luontopolulle, n. 1,4 km. (KARTTA 3)

Vaaran päältä on mennyt merkitty reitti Kätkävaaran ent. koululle. Nykyinen merkintä näkyy huonosti ja osa merkeistä on kadonnut. Merkintä kannattaisi uusia. Reitin varrelle osuvat maanomistajat suhtautuvat hankkeeseen myönteisesti. Merkitty reitti tekisi kulkemisen turvallisemmaksi, helpottaisi ja monipuolistaisi Kätkävaaran ulkoilumahdollisuuksia sekä lisäisi olemassa olevan Kätkävaaran luontopolun käyttöä.

Luppovaara-Sivakkajoki-Valkiavaara patikkapolku n. 13 km

Luppovaaran ja Valkiavaaran välistä reittiä kannattaisi tutkia lisää, jotta Kätkävaarasta, Luppovaaran kautta kulkeva reitti voisi jatkuu Valkiavaaraan asti. Kolmen vaaran kautta kulkevalle erämaiselle reitille tulisi pituutta yhteensä n. 30 km ja ylikin, jos myös Ruuttulammen rengasreitti toteutuu.

Valkiavaaran päällä olevan, reitin kannalta keskeisen kiinteistön omistajan kanssa kannattaisi käydä jatkoneuvotteluita, jotta kiinteistö voitaisiin ottaa mukaan reittisuunnitelmiin.

Reittitoimitus

Jos ulkoilureitistöä halutaan virallistaa reittitoimituksen avulla, tulisi reittisuunnitelmat käydä läpi uudelleen. Tässä hankkeessa reittilinjaukset on tehty hankkeeseen myönteisesti suhtautuvien maanomistajien maille, eikä reitti siten kulje aina maisemallisesti parhaalla paikalla.

Johtopäätökset

Hankkeen aikana eri reittivaihtoehtoja tutkittiin maastossa usean sadan kilometrin verran. Paikallisilta ihmisiltä ja matkailutoimijoilta tulleen palautteen perusteella suunnitellun kaltaiselle, paikallisissa vaaramaisemissa kulkevalle pitkälle reitille lyhyempine päivä- ja puolipäiväreitteineen, on tarvetta. Tällä hetkellä edellytyksiä löytyy jo muutaman lyhyemmän reitin rakentamiseksi, jotka toimisivat hyvin suunnitellun pitkän reitin varrella. Alkuperäisen suunnitelman kaltaisen n. 70 km pitkän reitin varrella on olemassa kuusi kotaa/laavua, uusia tulisi viisi lisää. Reitlin varrelle tulisi seitsemän siltaa, joista neljä uusia ja kolme kunnostettavaa/uusittavaa, kaksi uutta näkötornia sekä pitkospuita n. 1000-2000 m, reitin vaatimusluokituksesta riippuen. Nelostien varteen tulisi useaan kohtaan opasteita, jotka ohjaisivat matkailijoita reitille ja muistuttaisivat kulkijoita Tervolan luonnon tarjoamista mahdollisuuksista. Nelostien varteen kuntakeskuksen kohdalle voisi nousta myös näyttävä lähtöpaikka opasteineen ja paikoitusalueineen. Tervolan vaihtelevia maisemia hyödyntävä reitistö palvelisi luonnossa liikkujien lisäksi myös kuntalaisia ja elinkeinoelämää uusina työpaikkoina ja palvelumahdollisuuksina. Nykyisiä ulkoilureittejä tukevia ja jatkuvia reittiosuuksia kannattaisi toteuttaa uusilla hankkeilla.

6. Allekirjoitus ja päiväys

Tervolassa 31.7.2012

Petri Törmänen

Hanketyöntekijä

